

19.

VOORLOOPIG VERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN
RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot regeling
der winkelsluiting.

Het afdelingsonderzoek van dit wetsontwerp heeft aanleiding gegeven tot de navolgende beschouwingen en opmerkingen.

§ 1. Verschillende leden juichten de indiening van dit wetsontwerp toe en verklaarden gaarne de totstandkoming daarvan te zullen bevorderen.

Eenige dezer leden meenden, dat na het in werking treden van het Werktijdenbesluit eene regeling in den geest van de onderhavige niet kon uitblijven. Zij waren daarenboven overtuigd, dat verreweg de meerderheid der winkeliers zonder eenigen twijfel bepalingen als de in dit wetsontwerp neergelegde wenschen. Dezen toch verlangen er naar tot sluiting van hunne zaken te kunnen overgaan, zonder gevaar te loopen van concurrentie van de zijde van enkele hunner, die hun voordeel zien in het geopend houden van hunne winkels. De thans voorgestelde algemeene regeling zal dan ook, volgens deze leden, bevrediging schenken in breede kringen van winkeliers en daarenboven zal een zeer groot aantal bedienden — naar schatting 50 000 — daardoor worden gebaat. Zij wezen ook op het adres der sigarenwinkeliers, die instemming betuigden met het wetsontwerp, omdat zij daarvan, zonder schade voor hunne winkels, meer rust en huiselijke gezelligheid verwachtten, hetgeen evenzeer voor andere groepen van handeldrijvenden mag gelden. Weliswaar laat het zich denken, dat de uitvoering der wet voor sommige groepen, als bij voorbeeld banketbakkers, in den aanvang mogelijk eenige moeilijkheden met zich mede zal brengen, maar de ondervinding met de toepassing van een aantal gemeentelijke verordeningen opgedaan bewijst, dat de meeste moeilijkheden in betrekkelijk korten tijd kunnen worden overwonnen. Zoo werd herinnerd aan de bezwaren, welke een twintigtal jaren geleden te Amsterdam zijn gerezen, toen daar een aanvang met gedwongen winkelsluiting werd gemaakt, en die in de praktijk van geringe beteekenis zijn gebleken. Indien het overigens waar zoude zijn, dat kleine groepen daardoor schade zullen ondervinden, dan mag volgens hen niet uit het oog worden verloren, dat iedere wet strekken moet voor de groote meerderheid en dat daarbij schade aan eene kleine minderheid niet steeds kan worden ontgaan. Natuurlijk moet worden getracht het veroorzaken daarvan te voorkomen, maar waar zulks niet mogelijk is, moet men daarin berusten.

Ook begroetten enkele der hier aan het woord zijnde leden dit wetsontwerp met instemming, omdat, indien het tot wet wordt verheven, daardoor eene algemeen geldende regeling wordt verkregen, hetgeen de regelmatige werking van het Werktijdenbesluit zeer ten goede zal komen.

§ 2. Sommige leden, die gaarne hunne stem aan dit wetsontwerp zouden geven, waren daarmede echter nog niet voldaan.

In de eerste plaats betreurden zij, dat de winkeliers de vrije keuze hebben — behoudens plaatselijke verordening — wat aangaat den dag, waarop zij hun personeel een ochtend of een middag vrij moeten geven volgens het Werktijdenbesluit voor het winkelpersoneel. Zij hadden liever gezien, dat de Winkelsluitingswet hiervoor een vasten dag had aangewezen.

Ook maakten zij de opmerking, dat de sluiting der winkels om 8 uur slechts als een compromis kan worden beschouwd, en dat een vrije Zaterdagmiddag voor de bedienden wenschelijk ware.

Voorts betreurden deze leden, dat de beperkingen, die door het wetsontwerp in het algemeen worden opgelegd, niet gelden voor lunchrooms, koffiehuisen en andere inrichtingen, in welke dranken achter de toonbank worden verkocht. Verder maakten

zij bezwaar, dat op openbare wegen mag worden verkocht (art. 8), en dat volgens het bepaalde van art. 3 sub *k* de schoenlappers niet onder het wetsontwerp vallen.

Het ware wellicht beter geweest, zoo betoogden enkele dezer leden nog, dat in het wetsontwerp minimum-eischen waren gesteld, maar zij moesten toegeven, dat die dan vele zouden hebben moeten zijn.

Andere leden merkten, naar aanleiding van den wensch om eenen vrijen Zaterdagmiddag aan de bedienden te verschaffen, op, dat daaraan groote bezwaren voor het koopend publiek zouden zijn verbonden. Immers, op Zaterdagmiddag worden vele inkoopende gedaan. Bovendien zijn in het Werktijdenbesluit reeds gunstige bepalingen voor de bedoelde bedienden opgenomen.

§ 3. Tegenover deze leden waren er vele, die ernstige en zelfs overwegende bezwaren hadden tegen het wetsontwerp, en wel van verschillenden aard.

In de eerste plaats hadden vele leden bedenkingen van practischen aard tegen dit wetsontwerp, namelijk wegens het sterk ingrijpen van zijne bepalingen in het particuliere leven, om welke reden zij daarin een aanslag op de vrijheid van het individu meenden te moeten zien.

Het wetsontwerp toch wil den kleinen winkelier verbieden te werken op de tijden, die hem daarvoor het meest geschikt voorkomen, en belemmert hem op die wijze in zijne broodwinning. De leden hier aan het woord wezen er op, dat intellectueelen — onder wie ook leiders van groote zaken en bedrijven zijn te begrijpen — hun arbeid op elk uur van den dag kunnen verrichten, maar vroegen zich af, of het juist is, ter wille van de bescherming van het personeel in groote zaken, den kleinen winkelier een dwang op te leggen. Zij kwamen op tegen het ingrijpen in de vrijheid van eene groote groep zelfstandige menschen, die vaak te zamen met vrouw en kinderen, de dagtaak onderling verdeelend, van vroeg tot laat hun winkel moeten openhouden om aan de eischen der verbruikers te kunnen voldoen. De strijd van den kleinen middenstand — een strijd om het bestaan in den volsten zin des woords — tegen de groote magazijnen, de warenhuizen en de coöperatieve winkels, kan door de winkeliers alleen worden volgehouden door in de onmiddellijke nabijheid wonende verbruikers op ongelegen uren een gang naar het centrum van de stad te besparen of hunne winkels open te houden op uren of dagen, waarop de zaken van hunne groote concurrenten gesloten zijn. Het wegemen van de verschillen in de sluitingsuren tusschen de beide categorieën, zooals dit wetsontwerp voorstelt, beteekent eene ramp voor de kleine winkeliers, die toch reeds in zoo menig opzicht door hunne beter gesitueerde mededingers worden gedrongen. Het kan, volgens deze leden, niet de taak van den wetgever zijn om deze concurrentievoorwaarden eenzijdig, dat is ten nadeele van den kleinen man, te egaliseeren. In het algemeen kan worden aangenomen, dat met de bestaande locale sluitingsregelingen de grens van de bestaansmogelijkheid der kleine winkeliers ter plaatse is bereikt en dat elke verdere vermindering van de marge tusschen de groote en de kleine winkeliers voor de laatsten een nieuw tijdperk van verkwijning en verschrompeling zal inleiden.

Voorals zullen, zooals deze leden opmerkten, duizenden kleine zaakjes in koek, banket, chocolade en beschuitwaren op bijzonder harde wijze door de in dit wetsontwerp vervatte sluitingsbepalingen met betrekking tot Zon- en feestdagen worden getroffen. De houders daarvan toch moeten op die dagen een waarlijk niet gering percentage van hun wekelijkschen omzet behalen om hunne algemeene onkosten te kunnen goedmaken. Zij mogen weliswaar vier uren geopend zijn, doch, daar een groot gedeelte van het voor verkoop in aanmerking komend gebak aan bederf onderhevig is, kan een verkooptijd van vier uren niet voldoende worden geacht.

Enkele der leden, hier aan het woord, brachten in dit verband in herinnering de talrijke bij de Kamer ingekomen verzoekschriften, strekkende tot verwerping van dit wetsontwerp wegens de groote nadeelen, daaraan verbonden voor de kleine winkeliers.

In het bijzonder wezen zij op het request van den Nederlandschen Bond van Vereenigingen van winkeliers in koek, banket, chocolade en suikerwerken, welke bond ten minste 160 000 winkeliers vertegenwoordigt, die geheel zelfstandig werken. Deze menschen hebben veelal juist inkomen genoeg om heel zuinigjes te leven. Zij sloven zich geenszins af, maar zitten vaak uren op klanten te wachten en verdienen hun levensonderhoud voornamelijk in de avonduren en op Zondag. Ook op het platteland is het winkelbedrijf van een dergelijken aard, althans geheel anders dan in de steden, waarom op het platteland slechts bij uitzondering eene verordening op de winkelsluiting bestaat. Waarom moeten nu die zelfstandige winkeliers zoogenaamd beschermd worden? Voor hen bestaat de beweegreden niet „om hun de hun toekomstige vrijheid te schenken, die hun anders door een of enkele concurrenten zoude onthouden worden”. Zij begeeren die gunst niet en kunnen van hun karig inkomen niet nog een een vijfde gedeelte, een vierde of nog meer missen. Ook is niet te duchten, dat zij den grooteren of middelbaren winkeliers concurrentie zullen aandoen, want zij handelen slechts in waren, welke worden verkocht bij plotseling opkomende behoefte of lust; als hunne zaken gesloten zijn, worden die waren niet later, doch in het geheel niet gekocht. Hetzelfde bezwaar geldt voor de gedwongen sluiting der sigarenwinkels op Zondag. Juist op Zondag, als men niet werkt, wordt veel gerookt, zoodat de sluiting voor menigen winkelier noodlottig dreigt te worden. Naar aanleiding van het door de voorstanders van het wetsontwerp in § 1 gedaan beroep op het adres der sigarenwinkeliers, merkten zij op, dat, volgens bekomen inlichtingen, velen hunner filiaalhouders zijn en voorts ook personen, die hun sigarenwinkel meestal op naam hunner vrouw houden en wier nering als bijbedrijf is te beschouwen.

Deze leden konden dan ook niet inzien, waarom de gedwongen winkelsluiting noodig is. Zij meenden daarin een drijven van de grootere voornamen bonden en ook van bonden van werknemers te zien.

Voor al in vier opzichten meenden de leden, hier aan het woord, dat de winkeliers, die thans reeds niet dan met de grootste moeite den strijd om het bestaan kunnen volhouden, door de bepalingen van dit wetsontwerp in nog slechteren toestand zullen komen. Namelijk:

1°. Zullen nieuwe winkels in het overgroot aantal der gemeenten, waar thans geen sluitingsuur bestaat, des avonds om 8 uur moeten gesloten worden. Van de drie groote steden zal dit, naar men vernam, vooral voor 's-Gravenhage van belang zijn, omdat aldaar thans het sluitingsuur voor gewone dagen op 9 uur en voor den Zaterdag op 11 uur is gesteld. In Rotterdam zijn die uren thans reeds 8 uur en 10 uur, terwijl winkels in banketwaren en dergelijke den geheelen avond geopend kunnen zijn, en te Amsterdam 8 uur en 11 uur. Maar al wordt bij de totstandkoming van dit wetsontwerp het sluitingsuur daardoor bij voorbeeld te Rotterdam niet veranderd — behalve dan voor winkels in banketwaren en dergelijke —, algemeen vreesde men in de kringen der kleine winkeliers, dat ingevolge art. 9 van het wetsontwerp in de groote steden die sluitingsuren gevaar zullen loopen te worden vervroegd.

2°. In plaats van des Zondags met gesloten deuren te mogen verkoopen, zal dat nu voor de winkeliertjes in etenswaren gedurende slechts vier uren kunnen plaats hebben. Groote zaken daartegen kunnen door filialen feitelijk den geheelen Zondag openblijven en de nadere bepalingen van art. 4, lid 1 sub *d*, kunnen aanleiding geven tot talrijke knoeierijen en pogingen tot ontduiking.

3°. De venters van evenbedoelde kleine eetwaren zullen den geheelen Zondag mogen verkoopen, terwijl de winkels slechts gedurende vier uren open mogen zijn. Dit werd een zeer groot nadeel voor de kleine winkeliers geacht en een verschil in behandeling, door niets gemotiveerd. Het zal, naar werd gevreesd, een dwang worden voor velen hunner om des Zondags tot venten over te gaan.

4°. Door art. 6 van het wetsontwerp zal de gemeenteraad in de gelegenheid zijn deze kleine winkeliers nog een voor- of achtermiddag tot sluiting te verplichten en zullen aldus hunne verdiensten nog verder verminderen.

Deze leden waren evenzeer als anderen sterk gekant tegen uitbuiting van werkkrachten, maar zij waren van oordeel, dat daartegen door de bepalingen der Arbeidswet en van het Werktijdenbesluit voldoende wordt gewaakt. Het gaat volgens hen niet aan noodeloos de belangen van zoovele duizenden van kleine lieden, die in zelfstandige bedrijven werkzaam zijn, ernstig te schaden, ja, naar groote waarschijnlijkheid den financieelen ondergang van verschillenden hunner te veroorzaken. De voorstanders van het ontwerp mogen — zooals in § 1 is geschied — wijzen op de 50 000 bedienden, die zullen worden gebaat, daartegenover zijn ongetwijfeld 190 000 andere oppassende burgers te stellen, die financieel goeddeels te gronde zullen worden gericht.

Dezelfde leden hadden ook van het standpunt van de verbruikers bezwaren tegen het wetsontwerp. Voor de verbruikers met kleine beurzen in de steden zal in het algemeen eene vervroegde winkelsluiting ongelegen komen; op het platteland, met welks toestanden de wetgever buitengewoon weinig rekening heeft gehouden, zal de verbruiker menigmaal in eene plotseling ontstane behoefte aan eetwaar in het geheel niet kunnen voorzien.

Ook voor vreemdelingen, die ons land in steeds grooteren getale bezoeken, en die niet geacht kunnen worden met onze wetten bekend te zijn, zal de winkelsluiting velerlei ongemak opleveren.

In de tweede plaats waren er leden, die bezwaar hadden tegen dit wetsontwerp in verband met de Zondagswet.

Enkelen hunner waren der meening toegedaan, dat dit wetsontwerp, ondanks zijne voor verschillende lieden buitengewoon hinderlijke en zelfs ten verdere richtende bepalingen, door velen wordt goedgekeurd, of althans aanvaard, omdat het niet wil bevorderen de werkelijke Zondagsrust, die in de Zondagswet hoog wordt gehouden. Deze leden wezen er op, dat de Zondagswet in tegenstelling met de bepalingen van dit wetsontwerp veel minder belemmerend werkt, en dat de overdreven tot rust verplichtende voorschriften van dit laatste zullen leiden tot de grootste onrust op den Zondag, evenals reeds vele andere in de laatste jaren gemaakte bepalingen hebben gedaan. Dit komt, naar zij beweerden, omdat men geen Zondagsrust wenscht, maar dien dag wil vrij hebben om uit te gaan. Wel wordt dikwijls gesproken van het doorbrengen van den Zondag in „Gods vrije natuur”, maar vele lieden die den Zondag niet heiligen, wenschen zich dan te buiten te gaan. Moet dit op zichzelf reeds worden tegengegaan, te meer is dit noodig, omdat „uitgaan” op Zondag tot zeer verhoogde werkzaamheid van vele andere categorieën van ondernemers en nog meer van arbeiders leidt.

Nu reeds zijn duizenden des Zondags allerminst in rust, en hun aantal zal door dit wetsontwerp, wordt het wet, zeer aanzienlijk worden uitgebreid, voor zooverre niet gebrek aan middelen of godsdienstige overwegingen hun remmenden invloed te dezen zullen doen gelden.

De leden, hier aan het woord, waren van oordeel, dat de Zondagswet, bij art. 2, vrij wat beter Zondagsrust kan waarborgen dan de bepalingen van het aanhangige wetsontwerp. Daarenboven zouden zelfs bij strenge toepassing van genoemd art. 2 de gevolgen voor de duizenden kleine nijveren niet zoo groot zijn.

De Zondagsregeling in het wetsontwerp kwam dezen leden daarom in alle opzichten verwerpelijk voor. Overigens waren ook zij van meening, dat eene herziening van de Zondagswet, gesteld dat die noodig werd geacht, aan eene Winkelsluitingswet, voor zooverre die de Zondagen zou betreffen, had behooren vooraf te gaan.

Van dezelfde zijde werd nog de opmerking gemaakt, dat de Christelijke feestdagen, als gelijkgestelde dagen met den Zondag — zooals art. 1 der Zondagswet zulks bepaalde — huns inziens ten onrechte uit het wetsontwerp zijn verdwenen.

Andere leden wenschten den Minister te vragen, in welke verhouding deze wet zal komen tot de Zondagswet. Blijkens de rede, door den Minister in de Tweede Kamer der Staten-Generaal gehouden, ontkent hij eenig juridisch verband. Toch is dit, volgens hen, niet te ontkennen. De Zondagsrust met name is, zooals gezegd, geregeld bij art. 2 der Zondagswet. Al heeft de Winkelsluitingswet eene geheel andere bedoeling dan de Zondagswet, art. 8 der nieuwe wet raakt art. 2 der evengenoemde. Welke artikelen geven, ingeval van conflict, den doorslag, die der Zondagswet of die der Winkelsluitingswet?

De laatste, eenmaal tot stand gekomen, zal, naar de meening dezer leden, aanleiding geven tot tal van moeilijkheden. Juridisch is de verhouding toch zoodanig, dat tot dusverre de zeer groote economische en sociale belangen van een gemeenschappelijken rustdag werden geregeld bij plaatselijke verordeningen, welke niet onderworpen waren aan de bepalingen van de Zondagswet, die in het algemeen buitengewoon slecht worden nageleefd. Het thans aanhangige wetsontwerp overschaduwde echter de Zondagswet. Voortaan zullen de plaatselijke verordeningen Koninklijk moeten worden goedgekeurd. Indien, zooals de Minister blijkens zijne rede in de Tweede Kamer, van oordeel is, dat daarbij de Zondagswet als toetssteen zal worden gebruikt, ontstaat er dan geen verschil in de toepassing der bepalingen inzake wettelijke Zondagsrust? Was daarom allereerst herziening der Zondagswet niet de aangewezen weg geweest? Kan in dit verband, zoo vroegen deze leden verder, de Minister mededeelen, of hij gevolg heeft gegeven aan zijn voornemen, in de Tweede Kamer kenbaar gemaakt, om bij den Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw aan te dringen op spoedige behandeling van wijzigingen in de Zondagswet? Zoo ja, wat is dan het resultaat van dit optreden? Is de dringend noodzakelijke behandeling van het ontwerp-Zondagswet zeer spoedig te verwachten en zal deze behandeling voorafgaan aan de inwerkingstelling der Winkelsluitingswet? De leden, hier aan het woord, meenden, dat het groot verschil van opvatting tusschen de politieke partijen aangaande de bepalingen der Zondagswet van eene spoedige herziening niet mocht terughouden.

Naar aanleiding van deze beschouwingen maakten enkele leden de opmerking, dat zij volstrekt niet konden toegeven, dat de Zondagswet te zeer verouderd is en buitengewoon slecht wordt toegepast. Deze leden erkenden, dat door de slapheid van verscheidene regeerders en het niet vervolgen door vele ambtenaren van het Openbaar Ministerie de Zondagswet in de groote, de meeste middelbare en kleine steden en een gedeelte van het platteland voor een gedeelte in onbruik is geraakt — zeer tot nadeel van de werkelijke Zondagsrust —, maar zij waren van oordeel, dat die wet bij goeden wil zeer wel is toe te passen en dus in eere kan worden hersteld.

Weder andere leden verklaarden, dat indien dit wetsontwerp alleen de winkelsluiting om 8 uur des avonds had voorgeschreven, zij overwegend bezwaar daartegen zouden hebben gehad, maar dat, nu de Zondagssluiting ook daarbij is geregeld, het ontwerp daardoor veel heeft gewonnen. Die Zondagssluiting, waardoor de Zondagsrust huns inziens wel degelijk zal worden bevorderd, is noodig. Behoeft aan Zondagsrust bestaat niet alleen bij de drie partijen der rechterzijde uit godsdienstige beschouwingen, maar ook bij andere partijen is het verlangen daarnaar groot, al is het om andere redenen. Niettemin hadden deze leden liever gezien, dat een ander systeem te dezen ware gevolgd, waardoor namelijk mogelijk zoude zijn geweest meer rekening te houden met de locale omstandigheden.

§ 4. Verscheidene leden achtten het eene groote fout de winkelsluiting te regelen bij de wet, en wel gelijkelijk voor stad en platteland; plaatselijke regeling ware, volgens hen, verre te verkiezen. Groote gemeenten hebben de winkelsluiting sinds lang bij verordening geregeld en in vele kleine bestaat daaraan niet de minste behoefte, zoodat het zeer de vraag schijnt, of er voor eene wettelijke regeling op dit stuk de noodige aanleiding bestaat. De wetgever moet nu eenmaal generaliseeren, maar de

kleine gemeenten stellen ten aanzien van deze materie geheel andere eischen dan bij voorbeeld de groote steden. Het ware daarom veel beter geweest den gemeentebesturen de noodige vrijheid te laten om regelend op te treden.

Enkele dezer leden wezen er op, dat men op het platteland werkt tot 8 uur 's avonds en dan zijne boodschappen pleegt te doen. Zij achtten het in dit verband wenschelijk, rekening te houden met de bezwaren, ontwikkeld in het adres van een aantal winkeliers uit De Rijp. Hiertegen merkten echter eenige andere leden, die te dezen de noodige ervaring meenden te hebben, op, dat op het platteland om 8 uur niet veel meer wordt gewinkeld, aangezien men zich daar zeer vroegtijdig te bed begeeft. Ook herinnerden zij aan den tegenstand tegen den zomertijd. Zij achtten dan ook de argumenten, aangevoerd in bedoeld adres uit De Rijp, niet juist.

Van de zijde der eerst aan het woord geweest zijnde leden werd betoogd, dat ook in het oog is te houden, dat de Zondagsviering in de Roomsche-Katholieke deelen van ons land een geheel ander karakter draagt dan in de Protestantische deelen. Zoo komen in vele streken van ons land de boeren slechts des Zondags naar het dorp of de stad; zij gaan dan niet alleen ter kerke, maar doen dan te gelijker tijd hunne inkoop. Dit moet volgens deze leden, niettegenstaande zij voorstanders van Zondagsrust waren, mogelijk blijven en daarom ware plaatselijke regeling der winkelsluiting te verkiezen geweest.

§ 5. Sommige leden hadden ernstig bezwaar tegen de bepaling, dat Joodsche winkeliers hun winkel des Zondags slechts tot twee uur open mogen hebben. Deze beperking beteekent voor hen een positief economisch nadeel.

Naar de meening dezer leden worden de Joodsche winkeliers, die hunne godsdienstplichten wenschen waar te nemen, achtergesteld bij de Christelijke. In een land, waar godsdienstvrijheid heerscht, maakt zulk eene bepaling een vreemden indruk. Te meer waren deze leden verwonderd, dat eene zoodanige regeling tot stand zou kunnen komen, daar zij is voorgesteld door eene Regeering, die steunt op de Christelijke partijen. Het Christelijk beginsel der Regeering had moeten eischen, dat meer rekening werd gehouden met de godsdienstvoorschriften der Joodsche winkeliers. Een eisch der billijkheid is, dat aan hen gelegenheid worde gegeven op Zondag hunne winkels gedurende de normale uren open te hebben, nu zij deze gesloten moeten houden op Zaterdag, welke dag voor velen de beste verkoopdag is.

Andere leden merkten hiertegenover op, dat de wet reeds was ontworpen onder het intermezzo-kabinet, en wel door Minister SLOTEMAKER DE BRUINE. Bovendien mogen de Joodsche winkeliers des Zondags hunne winkels tot 2 uur geopend hebben. Op Zondag heeft de verkoop voornamelijk in de ochtenduren plaats, en deze leden betwistten dan ook, dat genoemde winkeliers schade zullen lijden van deze bepaling. Zij achtten het onredelijk, indien van die zijde werd geëischt den geheelen Zondag handel te mogen drijven ter vergoeding van het gemis van den Sabbath, en wel wanneer men let op het voordeel, dat voortspuit uit de getalverhouding van het betrekkelijk geringe aantal Israëlieten tot het zeer groote aantal andersdenkenden. Bovendien kunnen des winters, wanneer de Sabbath vroeg geëindigd is, de Joodsche winkeliers hunne winkels nog des Zaterdagavonds open hebben.

Hoe dit echter ook zij, de leden, hier aan het woord, waren van oordeel, dat een volkomen gelijk afwegen van belangen in deze niet mogelijk is en zij wezen ten slotte ook op het niet gering aantal Christenen, dat uit godsdienstige overwegingen in het geheel niet kan verkoopen op Zondagen, en dan in het geheel geen compensatie bekommt.

Artikelen.

Art. 1. Een der leden vroeg, of een winkelier, die als hoofd-zigheids rijwielen verhuurt, onder de wet valt. Naar zijne meening moet deze vraag ontkennend worden beantwoord; immers in dit bedrijf plegen niet voorwerpen of stoffen aan het publiek in het klein te worden verkocht of afgeleverd.

Art. 2. Gaarne zou men van de Regeering vernemen, of een winkelier, voor zoover deze door middel van een in zijnen winkel geplaatsten automaat zijne klanten bedient, of voor zoover hij dag- en weekbladen, ijs, maaltijden, kokswaaren, rouwkleeding verkoopt, dan wel voor zoover hij ten behoeve van binnenkomende, uitgaande en doorgaande schepen verkoopt, zijn winkel gedurende den voorgeschreven sluitingstijd mag geopend hebben. Men meende, dat een dergelijke winkel niet behoeft te worden gesloten; immers, naast het duidelijke voorschrift van artikel 2, hetwelk het geopend hebben verbiedt, staat de niet minder duidelijke aanhef van art. 3, waarbij in de hier genoemde gevallen de bepalingen dezer wet niet van toepassing worden verklaard, derhalve ook het sluitingsverbod vervalt. Indien dit zoo is, hoe denkt de Regeering zich dan, zoo vroeg men verder, de contrôle door de opsporingsambtenaren?

Art. 3. De aandacht werd gevestigd op het feit, dat, hoewel volgens art. 3, lid 1 onder c, alleen de verkoop van spijzen of dranken voor verbruik in koffiehuzen en dergelijke buiten de wet valt, de verkoop van tabaksartikelen in die inrichtingen eveneens vrij is, mits deze door middel van automaten geschiedt. De sigarenwinkeliers, die niet bij machte zijn zich een automaat aan te schaffen, zullen daardoor in nog sterkere mate dan te voren concurrentie ondervinden, daar zij hunne winkels des Zondags geheel en des Zaterdag na 10 uur des avonds gesloten zullen moeten houden.

Voorts werd, onder verwijzing naar het tweede lid van art. 3, gevraagd, of, ondanks het feit, dat men op Zondag maandbladen en boeken niet aan stations mag verkoopen, dit wel is geoorloofd, zoodra men bedoelden verkoop in een spoorwegrestaurant aan reizigers doet geschieden? Indien zulks naar de meening der Regeering het geval is, hoe zullen de opsporingsambtenaren dan kunnen weten, of zij met een reiziger te maken hebben, bij voorbeeld aan een station, hetwelk men zonder toegangsbewijs mag betreden?

Art. 4. Men wenschte te worden ingelicht hoe het bepaalde bij art. 4 omtrent den verkoop van melk, visch en fruit moet worden verstaan. Welke beteekenis moet bij voorbeeld aan het woord „visch” worden gegeven? Indien daarmede, zooals mag worden vermoed versehe visch wordt bedoeld, wat moet er dan met „visch in blikjes” geschieden? Men betreurde met het oog daarop, dat het wetsontwerp aan duidelijkheid te wenschen overlaat, want nu zullen in de practijk eerst processen-verbaal en beslissingen van den Hoogen Raad moeten worden uitgelokt om zekerheid te verkrijgen.

Hoe zal, zoo vroeg men voorts, in het geval, bedoeld in art. 4, lid 2, onder b, de contrôle moeten geschieden? Men wees er bij voorbeeld op, dat de winkeliers op den aan den Goeden Vrijdag voorafgaanden avond, in plaats van tot 8 uur, tot 10 uur hunne winkels geopend mogen houden, mits zij op Goeden Vrijdag, derhalve den volgenden dag, de Zondagsregeling toepassen. De contrôle nu zal hier zeer moeilijk zijn, vooral in groote steden, waar vaak ander politiepersoneel dan den vorigen dag dienst doet.

Art. 8. Zullen, zoo werd gevraagd, van melkfabrieken of boerderijen (niet winkels) uit, te allen tijde melk en melkproducten b.v. aan ziekenhuizen, indien deze niet aan voor het openbaar verkeer openstaande land- of waterwegen zijn gelegen, mogen worden afgeleverd? Men meende, dat dit, ondanks het bepaalde in artikel 8, krachtens het bepaalde in artikel 1 geoorloofd is.

Men wees voorts op eene andere onduidelijkheid. Melk mag, volgens artikel 8, zoo werd betoogd, op Zondag niet worden uitgevent, verkocht of te koop aangeboden; evenwel mag (krachtens artikel 4, lid 1 onder c) wel in een winkel dien dag tot 12 uur des middags melk worden verkocht; derhalve mag men des Zondags tot dat uur van dien winkel uit iemand van melk bedienen, benevens melk ter aflevering aan het publiek

uitzenden (artikel 7, lid 1 en 3). Blijft de levering van melk gedurende bedoeld tijdvak nu beperkt tot het voldoen aan bestellingen door vaste klanten? De tekst van artikel 7, lid 1 en lid 3, geeft, naar werd opgemerkt, tot deze beperking geen aanleiding. Is de Regeering het hiermede eens?

Ook wenschte men te worden ingelicht of verkoop des Zondags op den openbaren weg van toegangsbewijzen tot wedstrijden buiten de wet zal vallen en derhalve vrij zal zijn. Neemt men aan, dat de uitdrukking in artikel 8: „verkoopen en te koop aanbieden” moet worden opgevat in de beteekenis, welke het Burgerlijk Wetboek daaraan hecht, dan zou het leveren van zoodanig toegangsbewijs niet onder de Winkelsluitingswet vallen, wijl hier eerder eene plaats wordt verhuurd of te huur aangeboden. Hoe denkt de Regeering hierover?

Enkelen leden was het niet duidelijk, waarom des Zondags het venten met dranken niet geoorloofd is, terwijl daarentegen geringe eetwaren wel aan den weg verkocht mogen worden. Schaatsenrijders zullen des Zondags geen warme chocolade op het ijs meer kunnen bekomen en ook hier wordt weder den kleinen man de gelegenheid om op Zondag nog iets te verdienen ontnomen.

Art. 9. Sommige leden verwachtten van de toepassing van dit artikel moeilijkheden. Zij herinnerden aan de verklaring van den Minister in de Tweede Kamer in antwoord op eene vraag van den heer SNOECK HENKEMANS, waarbij de bewindsman toegaf, dat ook afwijkingen van art. 9 in den zin van „verscherping” der Zondagswet buiten de bepalingen dezer wet mogelijk zouden worden, hetgeen hun aanleiding gaf tot bezorgdheid voor de economische belangen van kleine minderheden onder de neringdoenden in gemeenten, waar naar eene „puriteinsche” Zondagsheiliging wordt gestreefd.

Enkele leden achtten de woorden „bijzondere omstandigheden” te beperkt, aangezien daaronder niet de gewone plaatselijke omstandigheden of de economische toestand van kleine bedrijfjes vallen. Het platteland in het algemeen en de kleine neringdoenden in de steden kunnen dus niet door toepassing van art. 9 worden geholpen.

Eenige leden waren beducht voor de vaagheid van dit artikel en zouden bezwaar hebben tegen verscherping van de regeling der sluitingsuren, doch niet tegen verslapping. Gaarne zouden zij van den Minister vernemen, welk standpunt hij zal innemen tegenover verordeningen, welke in het bijzonder voor sluiting des avonds eene soepelere regeling invoeren, bij voorbeeld door het sluitingsuur later te stellen.

Andere leden maakten bezwaar tegen art. 9, omdat daarbij gelegenheid wordt gegeven de wet te ontduiken, door het willekeurig mogen openen van tentoonstellingen. De gewone winkeliers zouden daardoor, volgens hen, kunnen worden benadeeld.

Art. 10. Bedenking werd geopperd tegen dit artikel wegens de daarin vervatte boeteregeling. Eene maximum-boete van f 25 achtte men te laag, daar men vreesde, dat menige winkelier liever deze boete zal betalen, dan aan de voorgeschreven bepalingen der Winkelsluitingswet voldoen.

Enkele leden zouden ten slotte gaarne vernemen, wanneer — bij totstandkoming van het wetsontwerp — deze wet in werking zal treden.

Aldus vastgesteld den 13den Juni 1930.

OUDEGEEST.
 STEGER.
 KOSTER.
 DE GIJSELAAR.
 DE JONG.